

Канада представила в Україні 385 спостерігачів [2] під час першого туру виборів та була занепокоєна висновками місії ОБСЄ зі спостереження за виборами. Особливим недоліком голосування уряд Канади відзначив помилки у списках виборців. Після повторного другого туру виборів позиція 400 представників [2] від Канади, які здійснювали спостереження в 17 областях України, кардинально змінилася. Глава канадської місії спостереження Дж. Тернер заявив про вільне й чесне волевиявлення виборців 26 грудня 2004 р.

Японія надіслала в Україну 19 осіб [2], також японські спостерігачі входили до місії ОБСЄ зі спостереження за виборами. Вони поділяли думку БДП/ОБСЄ щодо невідповідності виборів міжнародним стандартам.

Спостерігачі від Польщі також неодноразово заявляли про незаконні методи ведення виборчої кампанії в Україні 21 листопада і 31 жовтня, однак повторний другий тур вони визнали легітимним.

Висновки представників від СНД значно відрізнялися від оцінок західних спостерігачів, незважаючи на їх спільну мету – забезпечення відповідності виборів національному законодавству та міжнародним стандартам. Це було пов'язано, насамперед, із позиціями провідних держав-членів цих організацій та їх власними пріоритетами в ході президентських виборів 2004 р. Отже, спостерігачі від

іноземних держав та міжнародних організацій сприяли легітимації політичної влади в Україні в період Помаранчевої революції.

References

- [1] Україна відкрита для спостерігачів на виборах президента України від усіх міжнародних організацій, зазначив у Белграді міністр закордонних справ. – Режим доступу. – <http://www.elections.ukrinform.com.ua/article.php?a=0538&lang=ua>. – Дата перегляду. – 1.03.2009.
- [2] Офіційні спостерігачі від іноземних держав та міжнародних організацій. – Режим доступу. – <http://www.cvk.gov.ua/pls/vp2004/wp0011>. – Дата перегляду. – 28.02.2009.
- [3] Заключний звіт місії ОБСЄ/БДП/ОБСЄ зі спостереження за виборами. – Режим доступу. – http://www.oscepcu.org/archive/election_2006/ua/doc/s/efu04.pdf. – Дата перегляду – 3.03.2009.
- [4] ОБСЄ задоволені виборами і присоромили спостерігачів від СНД. – Режим доступу. – <http://www.pravda.com.ua/news/2004/12/27/15293.htm>. – Дата перегляду. – 1.03.2009.
- [5] Сндешні спостерігачі не бачать фальсифікації Януковича. – Режим доступу. – <http://www.pravda.com.ua/news/2004/11/22/13980.htm>. – Дата перегляду. – 1.03.2009.

Інформаційні війни – нова ера політтехнологій у виборах

Тарас Бойко

Кафедра теорії та історії держави і права Львівського державного університету внутрішніх справ,
Україна, м.Львів, вул. Городецька, 26, Email:boyko_taras@ukr.net

These thesis are devoted to the investigation of modern election process, based on the informative wars and pre-election companies, using the way of complex analysis and imposition of methods and ways of realization of named processes. We investigate the influence modern election technologies on the consciousness of electorate, which exercised on the basic of informationally-psychological action.

Also the strategy leadily the informative war is examined here and a role of NLP is analised.

Ключові слова: information, election-technologies, informationally-psychological war, neuro-linguistic programming

"Хліба і видовищ – ось чого прагне народ"
Гай Юлій Цезар

На сучасному етапі розвитку Української держави, коли вона проходить крізь кризові політико-владні процеси, коли питання формування керівництва країни постає як ніколи часто і, відповідно, вибори – єдиний шлях виходу із кризи, вступають у дію виборчі технології, які являють собою «представника» політтехнологій у передвиборчому процесі. Зважаючи на те, що за останні 4 роки (2004-2008) в Україні вибори проходили 3 рази (а президентські

вибори 2004 року проходили аж у 3 тури) і коли на даний час над нами нависла загроза наступних позачергових виборів Верховної Ради України, майбутніх президентських виборів 2009 року, виборів місцевих голів у 2010 та рад депутатів у 2011, роль політтехнологій у передвиборчому процесі важко переоцінити.

Слід відзначити праці іноземних політологів Р. Даля, М. Кроз'є, Дж. С. Мілля, С. Хантінгтона, а також українських науковців Д. Видріна, А. Білоуса, М. Малишевського, І. Грозницького та ін., які зробили значний внесок у дослідження політ технологій і виборчих технологій зокрема.

Досить об'ємне визначення виборчим технологіям дав М. Варій з політико-психологічного погляду – «виборчі технології є засобом практичного досягнення поставлених цілей, ... вони є специфічним інструментом інновацій і творчості, організації різних видів впливу на електорат, соціальної, політичної, психологічної, економічної та інших видів діяльності та взаємодії у ході виборів, їх особливістю є те, що з їхньою допомогою моделюються, стають феноменом соціальної реальності процеси впливу на електорат»

[1, ст.96]. Характер і особливості політичних технологій зумовлені особливостями суспільства, сутністю політичного процесу як сукупності діяльності суб'єктів політики. Елвін та Хайді Тоффлери у своїй книзі «Війна і антивійна» обґрунтовували, що інформаційні технології перетворюють «суспільства другої хвилі» (індустріальні) в «суспільства третьої хвилі» (інформаційні), де головним фактором суспільного розвитку є виготовлення та використання інформації [2, ст.. 394]. У 60-ті роки, двадцятиліттям раніше від того часу, коли інформатика стала предметом соціальної дискусії, Юрген Габермас вважав, що поширені форми «технократичного розуму» являють собою серйозну загрозу людській свободі. Суспільна сфера комунікацій і прийняття рішень так усе перекручує, що більша частина населення перебуває в цілковитому невіддані стосовно реального розподілу влади й контролю в даному суспільстві. Габермас говорив, що політичні дебати систематично зводяться до чисто технічного рівня і водночас технологія стає майже конкурентом політиці.

Зведення політичних дебатів до технічних засобів веде до того, що люди втрачають можливість брати в них участь на рівні моралі та справедливості, отже, і можливість шляхом політичних дій впливати на їхні результати [3, ст..368].

Можемо ствердно сказати, що з розвитком інформаційного суспільства в Україні виборчі технології переходять у гатунок віртуальних комунікацій, а політичні партії все більш ефективно використовують ресурси сфер інформатизації.

Аналізуючи сучасні виборчі технології та виборчі компанії українського політикуму можемо дійти висновку, що для досягнення мети народні обранці навіть не гребують методами інформаційних війн, зокрема інформаційно-психологічних, з широким розмахом застосовуючи масові комунікації для тих же масових маніпуляцій.

Одним із вчених, який вперше представив політичну систему як інформаційно-комунікативну структуру був К. Дойч, який вважав, що «процес управління – це процес влади, основою якого виступає комунікація. [4, ст..31]. Масову комунікацію можемо визначити як соціальну взаємодію, основною функцією якої є вплив на широкі соціальні верстви через зміст інформації, яка передається. Маніпулювання свідомістю можливо тільки завдяки контролю за інформацією і комунікацією, які визначають установки, світогляд, правила і зразки людської поведінки. Окрім цього маніпуляційні процеси приховані, і їх «не існує» до того часу, поки їхній вплив не виявлять. Кероване і цілеспрямоване маніпулювання зв'язане з викривленням інформації і при цьому особливу роль відіграє символізація інформації, яка напряму зв'язана зі створенням «віртуальних світів» [5, ст.4].

Гітлер у своїй праці «*Mein Kampf*» писав: «В масових зборах мислення виключено. І я використовую цей стан; воно забезпечує моїм виступам найбільшу степінь впливу, і я відправляю всіх на збори, де вони стають масою, хочуть вони

цього чи ні.» [6, ст..499]. За сучасних технологічних можливостей уже не потрібно виводити людей на вулиці, достатнім буде зробити ефективну вибірку інформації та подати її адресату (масам) через віртуальний та медіа простір, де електорат перебуває у режимі on-line.

Проводячи паралелі між маніпулятивними технологіями передвиборчих компаній та особливостями інформаційних війн розглянемо цикл психологічних операцій, який складається з трьох елементів: оцінка, планування та виконання, та, як ми пересвідчимося далі, майже повністю збігається із циклом сучасних політтехнологій:

- збір розвідувальної інформації;
- аналіз цільової аудиторії;
- розроблення продукту;
- відбір медіа;
- створення медіа;
- розповсюдження;

1 - оцінка, 2,3,4 – планування, 5,6 – виконання [7, ст..350]. Не проводячи детального аналізу бачимо, що сучасні виборчі штаби діють саме за такою схемою. Окрім того кожен із циклів, який утворює схематичний процес протікання інформаційних війн базується на певних принципах та закономірностях, серед яких виділимо: багатовекторний об'єкт для наступного комунікативного резонансу; визначення певної групи – «найбільш вдалого ґрунту» для сприйняття і розповсюдження необхідної інформації; визначення цілей; забезпечення наявності комунікаційних каналів; розпалювання почуттів, емоцій на основі поданої інформації; багатоканальний вплив; застосування усіх уже існуючих можливостей. Цю ж систему можна застосувати і до виборчих технологій, побудованих на маніпулятивній основі, провівши структуризацію вище наведених циклів.

Вплив інформаційно-психологічних війн інстинктивно розвиває стан небезпеки, який в міру свого збільшення при переході від дії на індивідуальну свідомість до дії на масову свідомість, усе більше провокує протидію маніпуляціям. Саме тут цікавим стає фактор когнітивної терапії, яка в результаті, як і будь-яка психотерапія, змінює моделі поведінки. Вона згладжує усі протиріччя та проблеми при впливі на масову свідомість, робить суспільство більш піддатливим до маніпуляцій. Ефективним засобом інформаційно-психологічних війн, які, зокрема, використовуються у вітчизняних передвиборчих компаніях (так як на Заході вони заборонені) є нейролінгвістичне програмування. Сама назва пояснює суть цього способу – ціленаправлений вплив (програмування) за допомогою мови та комунікацій (лінгвістика), що має наметі сформувати через органи чуття певний алгоритм мислення, необхідний в певній ситуації (нейро). До маніпуляцій свідомістю за допомогою НЛП можемо віднести такі прийоми як: установка-приказ (необґрунтовані вислови); «ефект зв'язки» (використання чужих надбань); «ілюзія вибору» та ін.. Окрім того є свої особливості у мовному впливі – «зрозуміла» загалом мова, зміна

інтонації («акторське мистецтво»), комбінування окремими звуками у мові. І все це відбувається на якомусь приємному фоні і супроводжується легким трансом. Ось сукупність методів НЛП, які ефективно використовуються як у інформаційних війнах, так і у передвиборчих компаніях.

За останній рік ми мали можливість спостерігати використання можливостей інформатизації, зокрема глобальних мереж, не тільки у передвиборчих процесах, але й у політичній діяльності загалом. І їх ефективність з часом лише збільшується, незважаючи на те, що використання маніпулятивних технологій у них майже виключене. Так, вибори нового очільника Білого Дому Барака Обами супроводжувалися широкою передвиборчою компанією в інтернеті, а протягом передвиборчої компанії на пост президента Франції на Ніколя Саркозі працювала ціла група іміджмейкерів, які саме в світовій павутині спростовували негативну інформацію про кандидата та вступали у суперечки обґрунтовуючи свою позицію, що лише Ніколя Саркозі може бути президентом Франції. Приблизно таку ж політику обрала зараз комуністична партія КНР, яка запланувала платити за кожне повідомлення у підтримку курсу влади в інформаційних мережах по 7 центів. То ж перед населенням України стоїть вибір – використовувати і надалі можливості новітніх технологій для введення в оману все більшої кількості людей, допомагаючи руйнувати соціально-культурні цінності населення іноземним державам-агресорам, які використовують стан інформаційних війн для контролю над суспільствами, чи стати на шлях використання інформаційних технологій на благо усім.

Висновок

Як підсумок можемо припустити, що найближчим часом подолати або змінити тенденції, які склалися в українському суспільстві та в українській політиці буде надзвичайно важко. Саме тому стаття і має назву «Інформаційні війни – нова ера політтехнологій у виборах», адже надалі прогрес людства, а особливо в інформаційній сфері, буде створювати лише все більше і більше спокус використати ті методи і способи, які за найкоротший термін дають бажаний результат – владу. Із цим важко боротися, якщо не неможливо, проте законодавчо маємо можливості обмежити непідконтрольний суспільству і надзвичайно небезпечний вплив за допомогою методів маніпуляцій свідомістю як на окремих людей так і на суспільство загалом.

References

- [1] Варій М.Й. Політико-психологічні передвиборчі та виборчі технології: Навчально-методичний посібник. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003. — 400 с.
- [2] Требін М.П. Войны XXI века. – М.: АСТ; Мн.: Харвест, 2005.- 608 с.
- [3] Лайон Д. Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. – К., 1996.- с. 362-380.
- [4] Дойч К. Нервы управления. – М., 1993.
- [5] Каландаров К.Х. Управление общественным сознанием. Роль коммуникативных процессов. – М.: Гуманитарный центр «Монолит». – 1998. – 80с.
- [6] Гітлер А. Моя боротьба./ За заг. ред. В.И. Корчагина, М.: Витязь, 2002. – 600с
- [7] Почепцов Г.Г. Информационные войны. М.: Рефл-бук, К.: Ваклер, 2000. – 576с.